

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav filosofie a religionistiky

Studijní obor Filosofie

Příčiny vzniku světa v Platónově *Tímaiu*

Causes of the Creation of the World in Plato's *Timaeus*

Ondřej Krása, Autoreferát disertační práce, 2018

školitel: doc. MUDr. Štěpán Špinka, Ph.D.

Cílem předkládané práce je vyložit příčiny vzniku světa v Tímaiově řeči ze stejnojmenného Platónova dialogu. Tímaios popisuje vznik světa jako výsledek spolupráce řady příčin. Hovoří o vzoru, jehož napodobením svět vznikl, o demiurgovi, který svět stvořil, o příjemkyni, ve které svět vznikl, a o nutnosti, kterou rozum při vzniku světa přemlouvá. V první kapitole práce se soustředím na to, v jakém smyslu svět vznikl, a na tomto základě upřesňuji, kterým příčinám vzniku světa se budu v práci věnovat. Ve druhé až páté kapitole podávám postupně výklad těchto jednotlivých příčin vzniku světa, v závěrečné kapitole pak ukazuji jejich možnou jednotu.

V rámci zkoumání Tímaia se ustavily dvě základní interpretace vzniku světa. Zastánci „reálné“ interpretace chápou Tímaiovův výklad tak, že svět skutečně vznikl z prekosmického vznikání před určitým počtem let. Zastánci „metaforické“ interpretace chápou naopak Tímaiovo líčení jako jakousi didaktickou pomůcku, kterou Tímaios rozkládá do času to, co je ve skutečnosti vždy již přítomné. Podle metaforické interpretace tak Tímaios na vzniku světa ukazuje příčinné struktury, které jsou vždy již při díle a na nichž je náš svět stále závislý.

Pro reálnou interpretaci svědčí celá řada Tímaiových formulací. Tímaios opakovaně hovoří o světě jako o vzniklém a zrozeném, ale nikdy jako o nevzniklém, nezrozeném či věčném, a pro tyto charakteristiky světa uvádí také důvody. Tímaios často mluví o tom, co bylo před vznikem světa a jak byl svět demiurgem v několika krocích postupně stvořen. Pro metaforickou interpretaci svědčí naopak Tímaiovo pojednání o čase, který vznikl se světem. Z hlediska takto stvořeného času totiž nedává smysl hovořit o tom, co bylo před vznikem světa. Systematickým problémem reálné interpretace je navíc nahodilost začátku tvoření světa a tedy otázka, proč dobrý demiurg nezačal tvořit svět dříve.

Ačkoli se interpretace, která chápe svět jako reálně vzniklý, nemůže těmto problémům zcela vyhnout, je třeba vznik světa vykládat právě takto a také příčiny jeho vzniku interpretovat z této perspektivy. Tímaiovův výklad o čase je možné vyložit jako úvahu o specifickém čase našeho světa, který je založen na pravidelných kruhových pohybech nebeských těles. Tento vzniklý čas však není časem vůbec. Také prekosmické vznikání se totiž odehrává v čase, který je vlastní lineárnímu pohybu živlů před vznikem světa. Nahodilost okamžiku vzniku světa je sice vážným problémem reálné interpretace, Tímaios však tento problém nikdy sám netematizuje. Bez reálné interpretace vzniku světa bychom navíc mohli jen velmi obtížně vysvětlit specifickou nezávislost světa na zakládající aktivitě demiurga, která je pro život světa klíčová.

Svět vznikl podle věčně jsoucího vzoru. Tímto vzorem je podle Tímaia rozumem uchopitelná živá bytost, jejíž nápodobou vznikl svět jakožto živá bytost mající tělo a duši. Proč je však vzorem světa právě rozumový živočich obsahující v sobě všechny rozumové živé bytosti? Aby svět byl co nejkrásnější, musí být stvořen podle nejkrásnějšího vzoru, a takovýto vzor musí být úplný. Kromě čtyř rodů živočichů vzor obsahuje také čtyři o sobě jsoucí živly, podle nichž byly stvořeny vnímatelné živly. Kromě věčně jsoucích živočichů a věčně jsoucích živlů je součástí vzoru také nedělitelná jsoucnost, totožnost a různost, která věčně jsoucí charakterizuje. Ačkoli v Tímaiovi nenajdeme zmínku o dalších součástech či aspektech věčně jsoucího, je třeba chápat vzor jako celek všeho věčně jsoucího. I část celku je totiž možno napodobit pouze tak, že napodobíme celek, jehož je součástí. Bez tohoto napodobení není totiž možné vyjádřit způsob, jímž je část právě určitou součástí celku.

Přesto, že svět neobsahuje jen živočichy, ale vše vznikající, Tímaios nazývá svět vnímatelným živočichem, neboť veškeré vznikání je oživeno světovou duší. *Mutatis mutandis* je možné jako živou bytost pochopit také vzor. Jakkoli věčně jsoucí neobsahuje pouze živočichy, ale také o sobě jsoucí živly, celek věčně jsoucího je třeba chápat jako rozumového živočicha, neboť tím, co prostupuje všechny podoby toho, co je věčné, je právě život.

Čím je tento život, který charakterizuje celek bytí i celek vznikání? Svět vzniká jako živá bytost tím, že demiurg vkládá rozum do duše a duši do těla. Duše, která vládne světu, je duší rozumnou. Věčně jsoucí živočich je rozumem uchopitelný a demiurg, který je nejlepší z věčně jsoucích, je sám rozumem. Život, který charakterizuje jak svět, tak věčně jsoucí, je tak zapotřebí pochopit jako různé podoby bytí rozumu.

Svět podle Tímaia není jen obrazem celku věčně jsoucího. Demiurg ho tvoří tak, aby byl co nejbližší také jemu samému. To, co je o sobě, nemá samo vztah k ničemu jinému. Demiurg oproti tomu uchopuje samo o sobě jsoucí jako vzor a na tomto základě utváří svět. Věčně jsoucí tak má dvě podoby: o sobě jsoucí, které se vztahuje pouze k sobě, a demiurga, který se vztahuje jak ke vznikání, tak k tomu, co je o sobě. Demiurg je celku věčně jsoucího podobný, neboť tento celek uchopuje jako vzor, a tak ho specifickým způsobem v sobě zpřítomňuje. Protože zobrazuje celek věčně jsoucího, je demiurg nejlepší částí věčně jsoucího.

Demiurgovu uchopování věčně jsoucího a utváření světa odpovídá v určitém ohledu činnost rozumné duše. Jakkoli se liší způsoby, jimiž demiurg a duše uchopují věčně jsoucí a pečují o vznikání, duši je třeba rozumět jako pokračování demiurgovy činnosti v rámci stvořeného světa. Tato blízkost demiurga a duše, která světu vládne, ukazuje, proč se svět má podobat nejen celku věčně jsoucího, ale také co nejvíce blížit samotnému demiurgovi.

Svět je závislý nejen na vzoru, podle něž má svou podobu, ale také na věčně jsoucí příjemkyni, v níž vzniká. Vznik světa tak musíme pochopit na základě vztahu dvou podob toho, co je „věčně jsoucí“: věčně jsoucího, které je vzorem podoby světa, a věčně jsoucí příjemkyně, ve které vznikající vzniká. Příjemkyně navíc není pouze tím, v čem vznikání vzniká, ale je také tím, co samo nabývá tvarů podle věčně jsoucího. Tělesné vznikání tak nejen vzniká v příjemkyni, ale jednotlivé vznikající věci jsou zároveň částmi příjemkyně, které nabyly určitého tvaru.

Tělo světa je tvořeno čtyřmi živly, které mají podobu pravidelných geometrických těles. Tato tělesa nejsou přitom ničím více než tvary prostoru, které v sobě nemají žádnou výplň.

Příjemkyně, v níž svět vzniká, je tedy prostorem a tělesné věci jsou částmi tohoto prostoru, které nabývají podob geometrických těles. Tělesa jsou geometrickými tvary prostoru, které vznikají v prostoru podle věčně jsoucích vzorů.

Také duše je v prostoru, neboť je tvořena soustavou prostorově uspořádaných kruhových pohybů. Způsob, jímž je duše v prostoru, se však zásadně liší od prostorového způsobu bytí těl. Jednotlivá tělesa jsou po dobu svého trvání neprostupná, a neumožňují tedy, aby na místě, které zabírají, bylo jiné těleso. Duše naopak umožňuje, aby na stejném místě byly jiné duše a těla. Zatímco tělesa na sebe působí tak, že silnější těleso donutí těleso slabší uvolnit své místo, světová duše vládne světu tím, že všechny duše i všechna těla prostupuje. Tělesa nejsou ničím více než tvarem prostoru. Duše má sice rovněž prostorový rozměr, ale jejím způsobem bytí je primárně řeč, ve které se specifickým způsobem zpřítomňuje jak věčně jsoucí, tak vznikající.

Demiurg je rozum, který ve sféře vznikání napodobil rozumem uchopitelný vzor, a stvořil tak svět jako živou bytost mající tělo oživené rozumnou duší. Vznik světa je však třeba chápat nejen jako dílo rozumu, ale také jako dílo nutnosti, kterou rozum přemlouvá. Nutnost je tím aspektem tělesnosti, na který rozum při pořádání světa působí. Čtyři živly před vznikem světa vznikají podle věčně jsoucích živlů o sobě, ale na rozdíl od živlů ve světě nevznikají na základě demiurgova uspořádání. Prekosmické vznikání je proto takovým obrazem živlů o sobě, který nezohledňuje zapojení živlů o sobě do celku rozumového živočicha. Demiurg na toto prekosmické vznikání působí a činí z živlů před vznikem světa celkovější nápodobu o sobě jsoucích živlů, neboť jejich geometrizováním umožňuje komplexnější vztahy jednotlivých rodů živlů. Rozumné duše působí na tělesa, která jsou již zformovaná demiurgem, činí z nich těla živočichů, a začleňují tak živly do celku světa jako živé bytosti. Nutnost jako tělesnost, na niž působí rozum, tak nabývá různých podob podle způsobů přítomnosti rozumu ve světě. Nutnost je sama nedokonalým tělesným obrazem věčně jsoucího, který demiurgický rozum a rozumné duše více připodobňují vzoru tím, že ho začleňují do celku světa.

Svět vznikl jako nápodoba věčně jsoucího vzoru. Je však nápodobou nejlepší? Nutnost není samostatnou silou působící proti záměrům demiurga a rozumných duší, neboť je založena na vztahu příjemkyně a věčně jsoucího, a je tak sama částečným tělesným obrazem vzoru. Příjemkyně je prostor, v němž vzniká svět a jehož formováním vznikají tělesa. Není tedy svět jako nápodoba věčně jsoucího omezen způsobem bytí, který je prostoru vlastní? Prostor umožňuje jak bytí duší, tak bytí těl. Jakkoli duše poznávají věčně jsoucí a napodobují tak také o sobě jsoucí živly, způsob, jímž jsou tyto živly napodobovány tělesným vznikáním, je nezastupitelný. Vnímátné živly, které jsou základem těla světa, jsou neprostupné a také touto samostatností napodobují samostatnost toho, co je o sobě. Duše je oproti tomu tak, že v sobě zpřítomňuje jiné způsoby bytí, a vznikání k bytí vztahuje. Role duše je podobná roli věčně jsoucího demiurga, který uchopuje celek věčně jsoucího a tvoří svět. Prostor tak umožňuje bytí celku světa, jehož tělo a duše náležitým způsobem napodobují různé aspekty celku věčně jsoucího.

Svět je nápodobou věčně jsoucího vzoru stvořenou demiurgem, je však zároveň, nakolik je to možné, samostatným živočichem. Ve svém zrození je totiž sice závislý na demiurgově činnosti, ale ve svém přirozeném běhu již na aktivní zásahy demiurga odkázán není a ke vzoru se vztahuje sám.

Příčiny vzniku světa i svět sám je třeba pochopit z perspektivy různých způsobů bytí rozumu. Demiurg je rozum, který v příjemkyni podle rozumem poznatelného vzoru utváří svět. Příjemkyně je vždy zaměřena k přijímání nápodob rozumem poznatelnému vzoru, kterým poskytuje prostor. Nutnost je tou podobou tělesnosti, na kterou rozum působí a která je vždy již částečným uskutečněním rozumem poznatelného vzoru v prostoru. Vzniklý svět tvořený duší a tělem je třeba rovněž chápat jako různé způsoby přítomnosti rozumu. Duše má podíl na rozumu díky pravdivé řeči. Tělesnost nabývá rozumových struktur skrze pravidelné geometrické tvary a díky podřízení tělesnosti duši. Geometrie a řeč jsou tak dvěma podobami přítomnosti rozumu ve vznikání a dvěma podobami napodobení rozumem poznatelného bytí.

Ačkoli se předložená interpretace dostává do napětí s některými důrazy Tímaiovy řeči, umožňuje porozumět vzájemné provázanosti příčin vzniku světa a na základě jejich spolupráce pochopit svět jako nejlepší obraz toho, co je věčně jsoucí.

POUŽITÁ LITERATURA

Edice pramenů

Aristotelés, *Aristotelis physica*, W. D. Ross (ed.), Oxford: Clarendon Press, 1950 (repr. 1966 of 1st edn. corr.).

Aristotelés, *Aristotle's Metaphysics*, W. D. Ross (ed.), Oxford: Clarendon Press, 1924 (repr. 1970 of 1953 edn. corr.).

Aristotelés, *De anima*, W. D. Ross (ed.), Oxford: Clarendon Press, 1961 (repr. 1967).

Aristotelés, *De la génération et de la corruption*, C. Mugler (ed.), Paris: Les Belles Lettres, 1966.

Aristotelés, *Du ciel*, texte établi et traduit par P. Moraux, Paris: Les Belles Lettres, 1965.

Eukleidés, *Euclidis elementa*, vols. 1–4, E. S. Stamatis post J. L. Heiberg (ed.), Leipzig: Teubner, 1969–1973.

Eusebios, *Eusebii Werke, Band 8: Die Praeparatio evangelica*, K. Mras (ed.), Berlin: Akademie Verlag, 1954–1956.

Filiponos, Jan, *De aeternitate mundi contra Proclum*, H. Rabe (ed.), Leipzig: Teubner, 1899 (repr. Hildesheim: Olms, 1963).

Filón Alexandrijský, *Philo*, vol. 9, F. H. Colson (ed.), Cambridge (Mass.): Harvard University Press, 1941 (repr. 1967).

Filón Alexandrijský, *Philonis Alexandrini opera quae supersunt*, vol. 1, L. Cohn (ed.), Berlin: Reimer, 1896 (repr. Berlin: De Gruyter, 1962).

Filón Alexandrijský, *Sermones tres hactenus inediti*, J. B. Aucher (ed.), Venice, 1822.

Fótios, *Bibliothèque*, 8 vols., R. Henry (ed.), Paris: Les Belles Lettres, 1959.

Platón, *Platonis opera*, Tomus I–V, Ioannes Burnet (ed.), Oxonii: Clarendon, [1900–1907].

Plótinos, *Plotini opera*, 3 vols., P. Henry – H.-R. Schwyzer (eds.), Leiden: Brill, 1951–1973.

Plútarchos, *Plutarchi moralia*, vol. 6.1, C. Hubert (ed.), Leipzig: Teubner, 1954 (repr. 1959).

Proklos, *Procli Diadochi in Platonis Timaeum commentaria*, E. Diehl (ed.), Leipzig: Teubner, 1903.

Zachariáš, *Zacaria Scolastico: Ammonio*, M. Minniti Colonna (ed.), Naples, 1973.

Sekundární literatura

Algra, Keimpe, *Concepts of Space in Greek Thought*, Leiden – New York – Köln: Brill, 1995.

Archer-Hind, Richard D., *The Timaeus of Plato*, London – New York: Macmillan and co., 1888.

Baeumker, Clemens, *Das Problem der Materie in der griechischen Philosophie: Eine historisch-kritische Untersuchung*, Münster: Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung, 1890.

Baltes, Matthias, „Γέγονεν (Platon, Tim. 28b7): Ist die Welt real entstanden oder nicht?“, in: Keimpe A. Algra – Pieter W. van der Horst – David T. Runia, *Polyhistor: Studies in the History and Historiography of Ancient Philosophy: Presented to Jaap Mansfeld on his Sixtieth Birthday*, Leiden: Brill, 1996, s. 76–96.

Baltes, Matthias, *Die Weltentstehung des Platonischen Timaios nach den antiken Interpreten, Teil 1*, Leiden: Brill, 1976.

Baltes, Matthias, *Die Weltentstehung des Platonischen Timaios nach den antiken Interpreten, Teil 2: Proklos*, Leiden: Brill, 1978.

Brisson, Luc, „The Intellect and the Cosmos“, *Methodos* [Online], překl. Michael Chase, DOI: 10.4000/methodos.4463.

Brisson, Luc, *Le Même et l'Autre dans la structure ontologique du Timée de Platon: un commentaire systématique du Timée de Platon*, Sankt Augustin: Academia Verlag, 1998 (3. vydání).

Broadie, Sarah, *Nature and Divinity in Plato's Timaeus*, Cambridge – New York: CUP, 2012.

Cherniss, Harold, „A Much Misread Passage of the Timaeus (Timaeus 49c7–50b5)“, *The American Journal of Philology*, 1954, roč. 75, č. 2, s. 113–130.

Cherniss, Harold, *Aristotle Criticism of Plato and the Academy*, Baltimore: John Hopkins Press, 1944.

Chlup, Radek, „Two Kinds of Necessity in Plato’s Dialogues“, *Listy filologické*, 1997, roč. 120, č. 3–4, s. 204–216.

Cornford, Francis MacDonald, *Plato’s Cosmology: The Timaeus of Plato*, Cambridge (Indianapolis): Hackett Publishing Company, 1935 (repr. 1997).

Dillon, John, „The Riddle of the Timaeus: Is Plato Sowing Clues?“, in: Mark Joyal (ed.), *Studies in Plato and the Platonic Tradition*, Aldershot – Brookfield: Ashgate, 1997, s. 25–42.

Frede, Michael, „The Original Notion of Cause“, in: Malcolm Schofield – Myles Burnyeat – Jonathan Barnes (eds.), *Doubt and Dogmatism: Studies in Hellenistic Epistemology*, Oxford: Clarendon Press, 1980, s. 217–249.

Gadamer, Hans G., „Idee und Wirklichkeit in Platons Timaios: Vorgelegt am 10. November 1973“, in: Hans G. Gadamer, *Gesammelte Werke, Band 6: Griechische Philosophie II*. Tübingen: Mohr Siebeck, 1985, s. 242–270.

Gill, Mary Louise, „Matter and Flux in Plato’s Timaeus 49d–e“, *Phronesis*, 1987, roč. 32, č. 1, s. 34–53.

Gregory, Andrew, „Aristotle and Some of His Commentators on the Timaeus’ Receptacle“, in: Robert W. Sharples – Anne Sheppard (eds.), *Ancient Approaches to Plato’s Timaeus*, London: Institute of Classical Studies, Un. of London, 2003, s. 29–47.

Gregory, Andrew, „Plato on Order from Chaos“, in: E. G. Close et al. (eds.), *Greek Research in Australia: Proceedings of the Biennial International Conference of Greek Studies, Flinders University June 2007*, Adelaide: Flinders University Department of Languages – Modern Greek, s. 47–54.

Gregory, Andrew, *Ancient Greek Cosmogony*, London: Bristol Classical Press, 2012.

Gregory, Andrew, *Plato’s Philosophy of Science*, London: Duckworth, 2000.

Gulley, Norman, „The Interpretation of Plato: Timaeus 49d–e“, *A Journal of Philosophy*, 1960, roč. 81, č. 1, s. 53–64.

Hackforth, Reginald, „Plato’s Cosmogony (Timaeus 27d ff.)“, *The Classical Quarterly, New Series*, 1959, roč. 9, č. 1, s. 17–22.

Hackforth, Reginald, „Plato’s Theism“, *The Classical Quarterly*, 1936, roč. 30, č. 1, s. 4–9.

Halfwassen, Jens, „Der Demiurg: Seine Stellung in der Philosophie Platons und seine Deutung im antiken Platonismus“, in: [Ada](#) Neschke-Hentschke (ed.), *Le Timée de Platon: contributions à l'histoire de sa réception = Platos Timaios: Beiträge zu seiner Rezeptionsgeschichte*, Louvain-Paris: Peeters, 2000, s. 39–62.

Harte, Verity, *Plato on Parts and Wholes: The Metaphysics of Structure*, Oxford: Clarendon Press, 2002.

Johansen, Thomas Kjeller, *Plato's Natural Philosophy: A Study of the Timaeus-Critias*, Cambridge et al.: CUP, 2004.

Jones, Roger Miller, „The Ideas as the Thoughts of God“, *Classical Philology*, 1926, roč. 21, č. 4, s. 317–326.

Kahn, Charles H., „Flux and Forms in the Timaeus“, in: Monique Canto-Sperber – Pierre Pellegrin (eds.), *Le Style de la pensée: Recueil de textes en hommage à Jacques Brunschwig*, Paris: Les Belles Lettres, 2002, s. 113–131.

Karfík, Filip, „Co dělá a kdo je demiurg v Timaiu?“, in: Filip Karfík, *Duše a svět*, Praha: OIKOYMENH, 2007, s. 77–106.

Karfík, Filip, „ΘΕΟΙ ΘΕΩΝ“, in: Filip Karfík, *Die Beseelung des Kosmos: Untersuchungen zur Kosmologie, Seelenlehre und Theologie in Platons Phaidon und Timaios*, München – Leipzig: Saur, 2004, s. 87–148.

Keyt, David, „The Mad Craftsman of the Timaeus“, *Philosophical review*, 1971, roč. 80, č. 2, s. 230–235.

Krämer, Hans, „Die Idee der Einheit in Platons Timaios“, in: Hans Krämer, *Gesammelte Aufsätze zu Platon*, Berlin – Boston: De Gruyter, 2014, s. 176–188.

Krása, Ondřej, „Sókratés a bohové“, in: Jakub Jinek et al., *Platónova obrana Sókrata*, Praha: OIKOYMENH, 2017, s. 118–129.

Krása, Ondřej, „Relationship of Becoming to the Third Kind“, dosud nepublikovaný rukopis.

Kung, Joan, „Why the Receptacle is not a Mirror“, *Archiv für die Geschichte der Philosophie*, 1988, roč. 70, s. 167–178.

Lee, Edward N., „On Plato's Timaeus 49d4–e7“, *American Journal of Philology*, 1967, roč. 88, č. 1, s. 1–28.

- Lee, Edward N., „On the Metaphysics of the Image in Plato’s *Timaeus*“, *Monist*, 1966, roč. 50, č. 3, s. 341–368.
- Lennox, James G., „Plato’s Unnatural Teleology“, in: Dominic O’Meara (ed.), *Platonic Investigation*, Washington D. C.: The Catholic University of America Press, 1985, s. 195–218.
- Mason, Andrew S., „Plato on Necessity and Chaos“, *Philosophical Studies*, 2006, roč. 127, č. 2, s. 283–298.
- Menn, Stephen, *Plato on God as Nous*, Carbondale – Edwardsville: Southern Illinois University Press, 1995.
- Mikeš, Vladimír, „Plato’s Necessity Revisited“, *Rhizai*, 2008, roč. 5, č. 1, s. 35–48.
- Miller, Dana, *The Third Kind in Plato’s Timaeus*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2003.
- Morrow, Glenn R., „Necessity and Persuasion in Plato’s *Timaeus*“, *The Philosophical Review*, 1950, roč. 59, č. 2, s. 147–163.
- Neschke-Hentschke, Ada, „Der Platonische Timaios als Manifest der platonischen Demiurge“, in Ada Neschke-Hentschke (ed.), *Le Timée de Platon: contributions à l’histoire de sa réception = Platos Timaios: Beiträge zu seiner Rezeptionsgeschichte*, Louvain – Paris: Peeters, 2000, s. IX–XXVIII.
- Ostenfeld, Eric, „The Role and Status of the Forms in the *Timaeus*: Paradigmatism Revisited?“, in: Tomás Calvo – Luc Brisson (eds.), *Interpreting Timaeus Critias: Proceedings of the IV Symposium Platonicum*, Sankt Augustin: Academia Verlag, 1997, s. 167–177.
- Parry, Richard D., „The Intelligible World-Animal in Plato’s *Timaeus*“, *Journal of the History of Philosophy*, 1991, roč. 29, č. 1, s. 13–32.
- Parry, Richard D., „The Unique World of the *Timaeus*“, *Journal of the History of Philosophy*, 1979, roč. 17, č. 1, s. 1–10.
- Patterson, Richard, „The Unique Worlds of the *Timaeus*“, *Phoenix*, 1981, roč. 35, č. 2, s. 105–119.
- Perl, Eric D., „The Demiurge and the Forms: A Return to the Ancient Interpretation of Plato’s *Timaeus*“, *Ancient Philosophy*, 1998, roč. 18, s. 81–92.
- Plato, *Timaeus*, trans. with intr. by Donald J. Zeyl, Cambridge (Indianapolis): Hackett, 2000.

Plato, *Timaeus and Critias*, translated by Robin Waterfield, with an introduction and notes by Andrew Gregory, Oxford: OUP, 2008.

Prince, Brian David, „Physical Change in Plato’s *Timaeus*“, *Apeiron*, 2013, roč. 47, č. 2, s. 211–229.

Rich, Audrey N. M., „Platonic Ideas as the Thoughts of God“, *Mnemosyne*, 1954, roč. 7, č. 3, s. 123–133.

van Riel, Gerd, *Plato’s Gods*, Farnham – Surrey: Ashgate, 2013.

Ritter, Martin, „Vznik z nutnosti v Platónově *Timaiovi*“, *Reflexe*, 2006, č. 31, s. 45–60.

Sachs, Eva, *Die fünf platonischen Körper: Zur Geschichte der Mathematik und der Elementenlehre Platons und der Pythagoreer*, Berlin: Weidmann, 1917.

Schreckenberg, Heinz, *Ananke: Untersuchungen zur Geschichte des Wortgebrauchs*, München: C. H. Beck’sche Verlagsbuchhandlung, 1964.

Sedley, David, *Creationism and Its Critics in Antiquity*, Berkeley: University of California Press, 2007.

Silverman, Allan, „*Timaeus* Particulars“, *Classical Quarterly*, 1992, roč. 42, č. 1, s. 87–113.

Smyth, Herbert Weir, *Greek Grammar for Colleges*, New York: American Book Co, 1920.

Strange, Steven K., „The Double Explanation in the *Timaeus*“, *Ancient Philosophy*, 1985, roč. 5, č. 1, s. 25–39.

Stránský, Jiří, „Problematika kosmogonie v Platónově dialogu *Timaios*“, *Reflexe*, dosud nepublikovaný rukopis.

Taylor, Alfred E., *A Commentary on Plato’s *Timaeus**, Oxford: Clarendon Press, 1928.

Thein, Karel, „The Life Forms and Their Model in Plato’s *Timaeus*“, *Rhizai*, 2006, roč. III, č. 2, s. 241–273.

Thein, Karel, *Vynález věcí: O Platónově hypotéze idejí*, Praha: Filosofia, 2007.

Vlastos, Gregory, „The Disorderly Motion in the *Timaios*“, *The Classical Quarterly*, 1939, roč. 33, č. 2, s. 71–83.

Vlastos, Gregory, *Plato's Universe*, with a new introduction by Luc Brisson, [Las Vegas]: Parmenides Publishing, 2005.

de Vogel, Cornelia J., *Philosophia: Part 1: Studies in Greek Philosophy*, Assen: Van Gorcum, 1970.

Whitaker, John, „Textual Comments on Timaeus 27c–d“, *Phoenix*, 1973, vol. 27, No. 4, s. 387–391.

Whitaker, John, „Timaeus 27d5 ff“, *Phoenix*, 1969, vol. 23, No. 2, s. 181–185.

Wood, James Richard, „The Demiurge and His Model“, *The Classical Journal*, 1968, roč. 63, č. 6, s. 255–258.

Wood, James, „Taming the Cosmic Rebel: The Place of the Errant Cause in the Timaeus“, *Epoché*, 2014, roč. 18, č. 2, s. 267–286.

Zeller, Eduard, *Die Philosophie der Griechen in ihrer geschichtlichen Entwicklung: Teil II, Abt. 1: Sokrates und die Sokratiker, Plato und die alte Akademie*, Leipzig: Poes's Verlag, 1875 (3. Auflage).

Zeyl, Donald J., „Plato and Talk of a World in Flux: Timaeus 49a6–50b5“, *Harvard Studies in Classical Philology*, 1975, roč. 79, s. 125–148.

PUBLIKACE A ODBORNÉ AKTIVITY

„Relationship of Becoming to the Third Kind“, dosud nepublikovaný rukopis, vyjde v rámci *Proceedings of the X. Symposium Platonicum Pragense: Timaios*.

„Sókratés a bohové“, in: Jakub Jinek et al., *Platónova obrana Sókrata*, Praha: OIKOYMENH, 2017, s. 118–129.

„Nutnost a účelnost v Platónově Timaiovi“, *Aithér*, 2014, roč. VI, č. 11, s. 6–19.

„Štěstí lze dosáhnout jen jakoby náhodou: Etická interpretace skepticismu Sexta Empirika“, in: Štěpán Špínka (et al.), *Přístupy k etice I*, Praha: Filosofia, 2014, s. 119–142 [přepracovaná verze článku „Sladká nevědomost: Sextos Empeirikos o lidském štěstí“].

Ondřej Krása (ed.), *Smrt a umírání v náboženských tradicích současnosti*, Praha: Cesta domů, 2010.

„Sladká nevědomost: Sextos Empeirikos o lidském štěstí“, *Reflexe*, 2009, č. 36, s. 3–22.

„Ontologie a dějinnost: Technická civilizace v kacířských esejích“, in: *Teze ke Kacířským esejím Jana Patočky*, Praha, 2007.

Recenze

Sarah Broadie, *Nature and Divinity in Plato's Timaeus*, *Reflexe*, 2016, č. 51, s. 194–200.

Filip Karfík, *Duše a svět, Auriga*, 2009, roč. LI, s. 155–157.

Andrej Kalaš, *Raný pyrrhonismus neboli blažený život bez hodnot?*, *Reflexe*, 2008, roč. 35, s. 89–95.

Granty

2017–2022 „Centrum pro etiku jako studium hodnoty člověka“, OP VVV.

2013–2014 „Příčina světa v dialogu Timaios“, Vnitřní grant FF UK.

2007 „Skepticismus jako životní postoj: Filosofie Sexta Empeirika“, Specifický výzkum FF UK.